
Z prac Zakładu Literatury Oświecenia.

Biuletyn Polonistyczny 12/35, 15-19

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

baroku, podkreślając, że nie mieści się ona w żadnym ze znanych nurtów liryki staropolskiej, lecz wykazuje wiele punktów stycznych z sielanką, liryką refleksyjną, poezją dydaktyczno-moralizatorską, satyryczną, literaturą sowizrzalską. Siedemnastowieczne pieśni - tańce-padwany reprezentują twórczość z pogranicza folkloru i oficjalnych nurtów ówczesnej literatury.

Wszystkim referatom towarzyszyła żywa dyskusja, skupiająca się głównie wokół spraw: sarmatyzm a barok, manieryzm i barok w teorii i praktyce twórców, tradycje antyku w kulturze i literaturze polskiej XVII w., współzależność literatury i sztuki, przemiany ideologii a rozwój literatury i sztuki.

Tego typu spotkania przedstawicieli różnych dyscyplin poświęcone dawniejszej kulturze będą kontynuowane w przyszłości.

Doc.dr Janusz Pelc

2. Z PRAC ZAKŁADU LITERATURY OŚWIECENIA

Zakład Literatury Oświecenia Instytutu Badań Literackich PAN we Wrocławiu zgodnie z kierunkiem przemian organizacyjnych prowadzi obecnie: 1/ prace zbiorowe - jako zadania pierwszoplanowe; 2/ tematykę indywidualnie opracowywaną w zakresie rozpraw habilitacyjnych, a więc w planie rozwoju kadry badawczej; 3/ ogólnopolonistyczne forum dyskusyjne, działające w postaci stałych sympozjów, według ustalonego długoplanowego programu.

. Punkty 1 i 3, wyznaczające zasadniczą działalność Zakładu, charakteryzują się tym, że stanowią o integracji całego środowiska polonistycznego w działalności badawczej, jak i w dyskusji naukowej, łącząc przy jednym warsztacie pracowników katedr uniwersyteckich, wyższych szkół pedagogicznych, bibliotecznych, naukowych /Warszawa, Gdańsk, Poznań, Lublin, Łódź, Wrocław, Rzeszów/.

1. a/ Prace zespołowe dotyczą przede wszystkim opracowania "Słownika literatury polskiego Oświecenia". Publikacja ta zakłada osiągnięcie celów wiążących się z jednej strony - z zespołem autorskim, z drugiej - z przewidywanymi odbiorcami książki.

W planie pierwszym publikacja ta jest podporządkowana zamierzeniom naukowym prowadzącym do stworzenia osiągalnej w obecnym stanie badań całościowej koncepcji epoki, do postawienia pytań dotyczących teorii procesu historycznoliterackiego doby Oświecenia. "Słownik" ma być w tym zakresie kolejną fazą materiałowego i teoretycznego opracowania problemów cząstkowych, jakie wymagają rozstrzygnięć przed sformułowaniem generalnych obserwacji obejmujących całokształt zjawisk literackich. Realizacja tych założeń wymagałaby podporządkowania szczegółowych prac materiałowych pewnemu ogólnemu planowi, usunięcia z nich cech przypadkowego przyczynkarstwa i umieszczenia w szerszym kontekście - w celu ogarnięcia całości problematyki literackiej okresu. Tak więc inicjatywa "Słownika" spełni wobec autorów swoistą funkcję organizującą ich warsztat badawczy.

Przedstawienie wyników tak pomyślanych badań w postaci "Słownika" właśnie - a nie ciągłego, jednolitego wywodu o ambicjach syntetyzujących - pozwala też pominąć podstawowy problem syntezy, jakim jest ujawnienie i interpretacja typów powiązań pomiędzy wyodrębnionymi elementami procesu literackiego, i stworzyć określoną teorię przemian literackich, która wyłoni się jako podsumowanie prac nad "Słownikiem" i stanie się tematem oddzielnej publikacji.

- b/ Dalsze prace zespołowe wiążą się z sukcesywnym opracowaniem serii książek zbiorowych obejmujących problematykę centralnie dla epoki sytuowaną pt. "Główne problemy literatury Oświecenia". Tom pierwszy pomyślany został przede wszystkim jako wielowarstwowe przekroje socjologii życia literackiego i obejmuje 13 tematów /por. w niniejszym zeszycie BP, s. 37/. Termin przekazania do publikacji: maj 1970. Tom następny obejmie problematykę ściśle literacką w układzie wiodących gatunków.
- c/ Z inicjatywy Zakładu opracowany też został szczegółowy projekt parotomowej edycji dzieł poetyckich autorów minorum gentium - zupełnie niedostępnych dla dydaktyki uniwersyteckiej, a także dla badań historycznoliterac-

- kich. Przygotowanie kilkunastu autorskich zespołów poetyckich znajduje się w opracowaniu.
- d/ Sukcesywnie postępują prace nad przygotowaniem wydań pism zebranych czołowych reprezentantów literatury Oświecenia.
- e/ Zakończono prace rejestracyjne w zakresie badań produkcji drukarskiej doby Oświecenia /w liczbie ok. 35 tys. opisów/ i obecnie prowadzone są roboty klasyfikacyjne tego obszernego materiału - wspólnie z Zakładem Filozofii Nowożytnej Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, Katedrą Księgoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego i Biblioteką Ossolineum we Wrocławiu.
2. Prace indywidualne skupiają się na następującej tematyce:
- a/ dr Elżbieta Aleksandrowska - Bibliografia "Monitora"
- Bibliografia literatury polskiej "Nowy Korbut"
- b/ doc.dr Zbigniew Goliński - Studia nad twórczością Ignacego Krasickiego
- Problematyka teoretyczna tekstologii
- c/ doc.dr Roman Kaleta - Literatura polityczna sejmu czteroletniego i schyłku Rzeczypospolitej
- d/ mgr Janina Pawłowiczowa - Studia nad twórczością i biografią Fr. Zabłockiego
- e/ dr Julian Platt - Twórczość Adama Naruszewicza
- f/ doc.dr Zofia Sinkowa - Recepcja piśmiennictwa zachodnioeuropejskiego w literaturze polskiej
- g/ dr Roman Sobol - Wczesna twórczość Fr. Karpińskiego /część II monografii o Karpińskim/
- h/ dr Zofia Wołoszyńska - Problematyka tekstologiczna pism W. Bogusławskiego.
3. Tematyka referatów i prac dyskutowanych na sympozjach ogólnopolskich organizowanych przez Zakład Historii Literatury Oświecenia w roku akademickim 1968/69:
14-15 października 1968
Mieczysław Klimowicz - Rokoko-sentymentalizm. Ośrodek puławski

- Jerzy Jackl - Król czy Stackelberg? W sprawie re-
stytucji teatru warszawskiego
- Elżbieta Aleksandrowska - Edycja twórczości pisarzy mniej-
szych polskiego Oświecenia
- Roman Sobol - Fr. Karpińskiego "Historia mego wie-
ku i ludzi, z którymi żyłem" - ja-
ko problem filologiczny i edytor-
ski

11-12 grudnia 1968

- Mieczysław Klimowicz - Literatura Sejmu Wielkiego, okresu
Targowicy i powstania kościuszkow-
skiego
- Alina Aleksandrowicz - Kult rycerstwa, czyli puławska wer-
sja gotyku
- Edmund Rabowicz - Autorstwo "Przewodnika Warszawskie-
go"

12-13 lutego 1969

- Mieczysław Klimowicz - Literatura stanisławowska wobec
sarmatyzmu i Oświecenia
- Teresa Kostkiewiczowa - O poezji okolicznościowej Książni-
na
- Roman Kaleta - Z puławskiego parnasu /o autogra-
fach Książnina/
- Zofia Sinkowa - Ignacy Krasicki tłumaczem Osjana
- Augustyn Jendrysik - Nad tekstem "Powrotu posła"

16-17 kwietnia 1969

- Mieczysław Klimowicz - Wczesne Oświecenie od ok. 1730-1764
- Julian Platt - Z warsztatu poetyckiego Adama Na-
ruszewicza. Źródła utworów i spo-
sób ich adaptacji
- Roman Kaleta - Bójka literacka Naruszewicza z Kos-
sakowskim
- Janusz Maciejewski - Poezja polityczna 1763-1768-1772
- Barbara Kryda - Działalność pedagogiczno-literac-
ka Fr. Bohomolca

11 czerwca 1969

- Przemysława Matuszewska - List poetycki w świadomości lite-
rackiej polskiego Oświecenia

- Aleksander Lipatow - Idee Rousseau w Polsce wieku XVIII
a utopia nipuańska I.Krasickiego
- Wojciech Podgórski - Rozmiary i charakter poetyckiej
propagandy napoleońskiej w czasopi-
smach Księstwa Warszawskiego.

Wypracowana w Zakładzie forma spotkań roboczych skupiają-
cych wszystkie ośrodki badań nad Oświeceniem jest nie tylko
formą dyskusyjną i przeglądem warsztatów pracy, lecz przede
wszystkim pozwoliła skupić całą kadrę i rozpocząć obszerne
zespołowe opracowania, niemożliwe do realizacji przez indywi-
dualnych badaczy.

Doc.dr Zbigniew Goliński

3. ZBIORY IKONOGRAFICZNE W BIBLIOTECE INSTYTUTU BADAŃ LITERACKICH

Zbiory ikonograficzne w Bibliotece Instytutu Badań Lite-
rackich, stanowiące niewątpliwie poważny zespół polskiej iko-
nografii literackiej, proweniencyjnie dzielą się na trzy czło-
ny:

1. Zbiory ikonograficzne stanowiące część Fundacji J.J.Mi-
chalskich, przekazane Instytutowi wraz z księgozbiorem. Jest
to zbiór zamknięty, zasadniczo już nie uzupełniany i nie po-
większany. Zawiera przeszło 30 tysięcy obiektów już zinwenta-
ryzowanych i opracowanych, a kilkaset jeszcze do opracowania.

Zbiór ten jest bardzo cenny nie tylko ze względu na bo-
gactwo treściowe, ale także z punktu widzenia artystycznego,
ponieważ duża jego część składa się z obiektów wykonanych te-
chnikami szlachetnymi. Pozostałe obiekty są fotografiami ory-
ginalnymi lub fotografiami wyciętymi z publikacji /przeważnie
z czasopism/.

Zbiory ikonograficzne tzw. fundacyjne, zawierające mate-
riał nie tylko ściśle "literacki", zostały podzielone na nastę-
pujące działy:

1. Portrety /z poddziałem: karykatury/
2. Krajobrazy